

RÆLINGEN KOMMUNE

Næring og næringsutvikling i Rælingen

Strategidokument

Vedtatt i kommunestyret 4.2.2009
Saksnr 09/7

Innhold

Innledning	5
Næringsstatus i Rælingen	7
Næringsliv og sysselsetting – noen fakta.....	7
Næringsliv i Akershus og Rælingen – en analyse	10
Næringsanalyse – befolkning, flytting og attraktivitet	10
Næringsanalyse – økonomiske nøkkeltall	12
Kommunale utfordringer og planer	15
Kommuneplan for Rælingen – sentrumsutvikling.....	15
Landbruksplan i Rælingen - innsats for ny verdiskapning	15
Aktuelt pågående planarbeid.....	16
Spørreundersøkelse til næringslivet lokalt og regionalt.....	16
Regionale utfordringer og planer	18
Fylkesdelplan <i>Romerike møter framtida</i>	18
Strategisk næringsplan for Nedre Romerike.....	18
Andre planer av betydning.....	19
Kommunens rolle i arbeid rettet mot næringslivet	20
Hjemmesider på nettet med informasjon om næringsarealer	20
Drøftingsnotat om roller og oppgaver i næringspolitikken.....	20
Kommunens innsats rettet mot næringsutvikling	21
Kommunens innsats for å stimulere til utvikling og stedsattraktivitet	22
Næringsstrategier i Rælingen.....	24

Innledning

Strategidokument Næring gir en orientering om status og utviklingstrekk i forhold til næringsstruktur og ulike næringsrelevante forhold. Dokumentet viser vedtatte næringsstrategier for Rælingen. Det tar videre opp problemstillinger som følger av tidligere politisk behandling av kommunens rolle mht næringsengasjement.

I forbindelse med behandlingen av Strategisk næringsplan for Nedre Romerike, kommunestyresak 05/59 den 21.09.2005, ble det under behandlingen enstemmig vedtatt (pkt 4): ”Administrasjonen bes iverksette forberedelser for å utarbeide en strategisk næringsplan for Rælingen”.

Kommunens rolle og engasjement innenfor næringsutvikling ble tatt opp i en sak i 2007. Det ble der bla formulert *næringsstrategier* for Rælingen kommune. Strategiene er basert på status slik den er på nåværende tidspunkt. Kommunens videre arbeid og avklaringer i tilknytning til næringsutvikling ble tatt opp i en oppfølgingssak i 2008. I dette strategidokumentet er det tatt opp noen *prinsipielle forhold* mht ulike hensikter med kommunens tilrettelegging for næringsutvikling og pågående arbeid som stimulerer til utvikling og attraktivitet.

Strategidokument Næring er et *samlet* dokument som viser status på området, aktuelle planer, vedtatte strategier og som belyser de problemstillinger som er drøftet mht kommunens rolle innenfor næringsutvikling.

.....

Næringsstatus belyses ved aktuell statistikk om næringslivet i Rælingen og skal bidra som et kunnskapsgrunnlag for kommunen ved å vise struktur og utviklingstrekk i vår egen kommune og i vår omegn. Næringsstatusen sier noe om hvilke næringer de bosatte i Rælingen er sysselsatt i, yrkesfelt og utdanningsnivå. Videre vises utviklingstrekk innenfor befolkning, flytting og attraktivitet – der næringsutvikling er analysert og sett i sammenheng med trekk i befolkningsutviklingen. Det er tatt inn informasjon fra et attraktivitetsbarometer som nylig er utarbeidet. I dokumentet vises også en analyse av økonomiske nøkkeltall for næringslivet.

I attraktivitetsbarometeret var hensikten å måle *stedlig attraksjonskraft* når det gjelder å tiltrekke seg nye innbyggere. Det er en klar og tydelig sammenheng mellom nettoinnflytting til et område og vekst i arbeidsplasser. Kommunenes attraktivitet er analysert sammen med en rekke andre kjennetegn ved kommunene, for å forklare variasjonen i attraktivitet. Av de kjennetegn som vår kommune bør ha oppmerksomhet på mht forbedringspotensial er boligbygging og kafetetthet, der sistnevnte nok kan tolkes som et uttrykk for urbaniseringsgrad / tettstedsutvikling.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er en viktig forklaringsfaktor for flyttestrømmene. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for innflytting, da det gir innbyggerne større

pendlingsmuligheter og flere muligheter for valg av arbeidsplasser. Analyser viser også at arbeidsmarkedsintegrasjonen øker i nesten alle landets kommuner. Dette viser at befolkningens tendens til å pendle mellom kommuner er økende, og at sammenhengen mellom arbeidsplasser og bosetting svekkes. Dermed blir attraktivitet viktigere, på bekostning av arbeidsplasser. I analyser kommer Rælingen positivt ut mht arbeidsmarkedsintegrasjon og gode pendlingsmuligheter. Rælingen ligger som nr 2 i landet på målt arbeidsmarkedsintegrasjon.

I Rælingen har det også den siste tiden vært mange nyetableringer og en god utvikling mht andel lønnsomme foretak. Kommunen har som kjent fødselsoverskudd som bidrar til befolkningsvekst. Befolkningen er fortsatt relativt ung sammenlignet med mange andre kommuner. Selv om kommunen har hatt en nettoutflytting i de fleste av de siste årene, er det mange resultater som tilsier at kommunen er inne i en positiv utvikling. Det forventes framover en vekst i kommunen som følge av flere planlagte utbyggingsområder og flere ferdigstilte boliger. Sammen med innsats for økt stedlig attraktivitet, bør det være et godt potensial framover.

Det er viktig framover å konsentrere en sterk innsats om *arbeidet med sentrumsutvikling på Fjerdingby og videreutvikling av Marikollen som idretts- og kulturarena* - samt til oppfølging av kommuneplanens målsettinger for samfunnsutvikling. En god utvikling på Fjerdingby og i Marikollen vil kunne gi kommunen økt attraktivitet og vil kunne gi mulighet for ringvirkninger på lengre sikt i form av interesse for etablering og bosetting både i området og generelt i kommunen.

.....

Ytterligere innsats i forhold til næringsutvikling eller -planlegging, vil bli vurdert og utredet som et tema ved neste revisjon av kommuneplanen. I planprogrammet for den revisjonen tas det inn at næringsutvikling er tema. Planprogrammet skal ut på offentlig ettersyn. Kommunen vil da også få tilbakemeldinger på behovet for en mer offensiv næringsinnsats, hva som ønskes vurdert, arealbehov med mer og dermed danne et grunnlag å bygge på i forhold til en videre prosess.

Behovet for en strategisk næringsplan kan eventuelt bli et resultat av en utredning som gjøres i forhold til temaet ved kommuneplanrevisjonen. Temaet vil da ligge som en oppfølgingsoppgave av et eventuelt forslag som ligger i kommuneplanen. Alternativt kan et kapittel i neste kommuneplan omhandle næringsutvikling og være vår kommunes tilnærming til næringsplan. Da innbakes temaet direkte i kommuneplanarbeidet med et kapittel eller et satsingsområde med tilhørende mål og strategier.

Strategidokumentets innhold er behandlet politisk, men er ikke utarbeidet som et plandokument eller med en omfattende planprosess. Strategidokument Næring er ment å supplere gjeldende kommuneplan i forhold til nærings- og samfunnsutvikling og bør sees i en sammenheng med hensyn til kommunens utviklingsarbeid de nærmeste årene. Strategidokumentet vil gjelde inntil videre og er kommunens styringsdokument inntil det foreligger nye mål og strategier utarbeidet gjennom videre kommuneplanlegging.

Næringsstatus i Rælingen

Næringsliv og sysselsetting – noen fakta

I Rælingen bor det 15 062¹ personer. Av disse er 8 435² personer i jobb, dvs yrkesaktiv befolkning utgjør 56 % i vår kommune. Den yrkesaktive andel av befolkningen ligger på samme nivå nå som den gjorde i 2001. Det var en nedgang frem mot 2003-04, men senere har det vært en oppgang.

Andel av befolkningen i Rælingen som pendler ut av bostedskommunen til jobb er på om lag 70 %. Rælingen har det største underskuddet på arbeidsplasser i hele landet. Av sysselsatte med bosted i kommunen pendler 42 % til Oslo, 20 % til Skedsmo og 11 % til Lørenskog. Det er flere menn enn kvinner som pendler til Oslo. Det er flere kvinner enn menn som pendler til Skedsmo og Lørenskog.

I Rælingen er det en høyere andel sysselsatte innen både statlig forvaltning og innen kommunal og fylkeskommunal forvaltning enn i de andre kommunene på Nedre Romerike. Sett i forhold til de andre kommunene er andelen sysselsatt innen industri meget lav, mens innen varehandel er kommunen mer ”midt på treet”. Kommunen ligger høyt på helse- og sosialtjenester, undervisning og offentlig administrasjon.

Rælingen har den siste tiden hatt en meget positiv utvikling innen både sysselsetting og nyetableringer - og en god utvikling mht andel lønnsomme foretak.

Antall arbeidsplasser i Rælingen har økt med 13,8 % i perioden 2001-06 (kun Skedsmo har høyere vekst på Nedre Romerike), mens den totale befolkningsøkningen har vært på kun 3,9 % i samme periode (minst på Nedre Romerike). Rælingen hadde en vekst i antall arbeidsplasser på nesten 6 % i året 2006. Rælingen hadde høyest etableringsfrekvens av kommunene i Akershus både i 2005 og 2006 og ligger som nr 4 i hele landet siste fem år når en ser på gjennomsnittlig etableringsfrekvens.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er en viktig forklaringsfaktor for flyttestrømmene. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for innflytting, da det gir innbyggerne større pendlingsmuligheter og flere muligheter for valg av arbeidsplasser. I analyser kommer Rælingen positivt ut mht arbeidsmarkedsintegrasjon og gode pendlingsmuligheter. Rælingen ligger som nr 2 i landet på målt arbeidsmarkedsintegrasjon.

---

¹ pr 1.1.07

² pr 4.kvartal 2006

Næringsstruktur

Tabell 1 - I hvilke næringer er bosatte i Rælingen sysselsatt ?

Totalt (2006)	8 435
Jordbruk, skogbruk, fiske	33
Utvinning av olje og gass	11
Industri og bergverk	647
Kraft- og vannforsyning	21
Bygg og anlegg	578
Varehandel, hotell og restaurant	2 169
Transport og kommunikasjon	776
Finansiell tjenesteyting	203
Forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift	1 088
Offentlig forvaltning og annen tjenesteyting	2 868
Uoppgitt	41

Den største andelen (ca 60 %) av yrkesaktiv befolkning i Rælingen er sysselsatt innen offentlig forvaltning og innen varehandel/hotell og restaurant.

Tabell 2 - Hvilke næringer består sysselsettingen i Rælingen av ?

Totalt (2006)	2 567
Jordbruk, skogbruk, fiske	23
Utvinning av olje og gass	0
Industri og bergverk	128
Kraft- og vannforsyning	1
Bygg og anlegg	214
Varehandel, hotell og restaurant	415
Transport og kommunikasjon	146
Finansiell tjenesteyting	1
Forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift	104
Offentlig forvaltning og annen tjenesteyting	1 492
Uoppgitt	43

Av sysselsatte med arbeidssted i Rælingen, utgjør sysselsetting innen offentlig forvaltning om lag 58 %.

Yrkesaktiv befolkning i Rælingen og forholdet til arbeidsplasser i egen kommune

En sammenligning av tabell 1 og 2 viser at kun 1/5 av yrkesaktiv befolkning i Rælingen innen varehandel, hotell og restaurant har sin arbeidsplass i egen kommune. Videre viser tilsvarende sammenligning innen industri også at kun 1/5 av befolkningen arbeider i egen kommune. Innen bygg/anlegg er det flere som arbeider innen egen kommune, ca 37 %. Innen offentlig forvaltning er det noe over halvparten som arbeider i egen kommune.

Arbeidsplassenes fordeling på ulike næringer i Rælingen og på Nedre Romerike

Rælingen har en meget lav andel av sine arbeidsplasser innen industri sett i forhold til nabokommunene. Innen bygg og anlegg derimot ligger Rælingen på gjennomsnittet.

Innen offentlig forvaltning har kommunen en meget høy andel av sine arbeidsplasser, sett i forhold til nabokommuner. Innen varehandel, hotell og restaurant har kommunen en andel av sine arbeidsplasser på samme nivå som Fet, Sørum og Aurskog-Høland. Skedsmo, Lørenskog og Nittedal ligger høyt innen denne næringen.

Yrker og utdanningsnivå

Tabell 3 - I hvilke yrkesfelt jobber bosatte i Rælingen ?

Bosatte personer etter yrke	2003	2004	2005	2006
Lederyrker	517	516	539	544
Akademiske yrker	644	642	646	710
Høyskoleyrker	1 256	1 253	1 287	1 343
Kontoryrker	966	983	962	974
Salgs- og serviceyrker	1 385	1 351	1 389	1 428
Bønder, fiskere mm	32	30	30	36
Håndverkere	663	687	685	739
Operatører, sjåførere mm	446	440	416	401
Andre yrker	414	443	404	411

Tabell 4 - Hvilke yrkesfelt har arbeidsplassene i Rælingen ?

Sysselsatte personer etter yrke	2003	2004	2005	2006
Lederyrker	92	101	99	101
Akademiske yrker	125	102	101	119
Høyskoleyrker	169	185	194	208
Kontoryrker	87	82	70	78
Salgs- og serviceyrker	246	271	293	305
Bønder, fiskere mm	23	26	25	35
Håndverkere	161	167	188	214
Operatører, sjåførere mm	176	182	208	205
Andre yrker	156	159	143	153

Tabell 5 - Hvilket utdanningsnivå har sysselsatte i Rælingen ?

(2006)	Sysselsatte etter bosted	Sysselsatte etter arbeidssted
Grunnskole	2 201	654
Videregående skole	3 771	1 049
Univ.- og høyskole (1-4 år)	1 686	639
Univ.- og høyskole (over 4 år)	421	127
Uoppgitt utdanning	356	98
<i>Tot</i>	<i>8 435</i>	<i>2 567</i>

I overkant av 70 % av yrkesaktiv befolkning i Rælingen har utdanning på grunnskole- eller videregående skole nivå. Kun 5 % av befolkningen har universitets- eller høyskoleutdanning på over 4 år.

Generelt er det en lavere andel med universitets- og høyskoleutdanning på Nedre Romerike enn landssnittet. Oslo og Asker/Bærum ligger langt foran Nedre Romerike.

Syssetting etter kjønn og bostedsområde i kommunen

Tabell 6

Sysselsatte 16-74 år med bosted i kommunen (pr 2001). Prosentfordeling kjønn.	Menn	Kvinner
<i>I alt</i>	51,9	48,1
Løvenstad	49,8	50,2
Blystadlia	52,7	47,3
Rud	52,0	48,0
Fjerdingsby	51,3	48,7
Nordby	54,4	45,6

Løvenstad er det området i kommunen som kommer likest ut i forhold til deltakelse i arbeidslivet mht kjønn. Nordby er det område der det er størst ulikhet mht arbeidsdeltakelse og kjønn.

Næringsliv i Akershus og Rælingen – en analyse

Kapitlet omhandler sentrale utviklingstrekk og funn som hovedsakelig er hentet fra en rapport Telemarksforskning har utarbeidet. Det er vist sentrale trekk både for fylket og regionen og for vår kommune. Telemarksforskning har laget tilsvarende rapporter tidligere. Presentasjonen av attraktivitet er laget for første gang nå.

Kapitlet er valgt å todele; en omtale av status og utviklingstrekk og en omtale av noen økonomiske nøkkeltall.

Næringsanalyse – befolkning, flytting og attraktivitet

Analysen tar for seg utviklingen i befolkning, pendling og arbeidsmarked. Den viser ulike forhold og deres betydning for attraktivitet og for næringsutvikling.

Det er små geografiske avstander i Akershus, og dermed er det også utstrakt arbeidspendling mellom kommunene. Dette gjør at utviklingen blir robust. En svekkelse i arbeidsmarkedet i en kommune vil lett kunne kompenseres med økt pendling til andre kommuner som har vekst.

Akershus har hatt stor netto innflytting fra andre deler av landet de siste årene. Innflyttingen er større enn hva veksten i arbeidsplassene tilsier, noe som indikerer at

Akershus er et attraktivt fylke å bo i.

Analysen viser at regioner og kommuner med gode pendlingsmuligheter til store arbeidsmarkeder i naboregioner tiltrekker seg nye innbyggere. Dette forklarer mye av den generelt høye attraktiviteten i Akershus.

Befolkningsutviklingen har stor betydning for næringsutviklingen. Akershus har den sterkeste befolkningsveksten av alle fylkene, med Rogaland og Oslo like bak (målt i perioden etter år 2000). Befolkningsveksten kan analyseres ut fra tre komponenter: fødselsoverskudd, netto innvandring og flyttebalansen innenlands.

I Akershus har det vært et stort fødselsoverskudd de siste årene. Dette skyldes at fylket har hatt netto innflytting fra andre deler av landet i mange år. Det er de unge som oftest flytter, og dermed øker andelen unge kvinner som føder. Akershus har også en økende netto innvandring. En økende andel av befolkningsveksten i Akershus kommer fra netto innvandring.

Alle kommunene i Akershus har hatt vekst i folketallet etter år 2000 (med unntak av Hurdal som har negativ vekst). *Rælingen* ligger nederst på denne statistikken.

De fleste kommunene i Akershus har høy netto innflytting fra andre deler av landet, men *Rælingen* har netto utflytting. Som kjent er det fødselsoverskuddet som først og fremst bidrar til veksten i Rælingen.

Analysen viser at det er en klar og positiv sammenheng mellom netto innflytting til et område og vekst i arbeidsplasser. Sammenhengen mellom innflytting og arbeidsplassvekst er imidlertid noe svakere for kommuner enn for regioner, fordi det er kortere vei å pendle mellom kommuner enn mellom regioner.

I analysen er det laget en attraktivitetsindeks som viser sammenhengen mellom faktisk netto flytting og forventet innflytting basert på arbeidsplassveksten. Kommunenes attraktivitet er også analysert sammen med en rekke andre kjennetegn ved kommunene, for å forsøke å forklare variasjonen i attraktivitet. Analysen ser på forhold som påvirker flyttmønsteret sammen med forhold på arbeidsmarkedsmarkedet for å forklare attraktivitet i et område. Viktige forklaringsforhold som er funnet er befolkningsstørrelse, arbeidsmarkedsintegrasjon, kafetetthet, boligbygging, innvandring og nettoppendling. Analysen viser også at kommuner med høy innvandring har lavere attraktivitet. Dette er forklart med at innvandrere er svært mobile.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er en viktig forklaringsfaktor for flyttestrømmene. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for innflytting, da det gir innbyggerne større pendlingsmuligheter og flere muligheter for valg av arbeidsplasser. Rælingen, Lørenskog, Skedsmo og Opperå er de kommunene i landet med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon, der *Rælingen* ligger som nr 2 i landet. Analysen viser også at arbeidsmarkedsintegrasjonen øker i nesten alle landets kommuner fra 2000 til 2006. Dette viser at befolkningens tendens til å pendle mellom kommuner er økende, og at sammenhengen

mellom arbeidsplasser og bosetting svekkes. Dermed blir attraktivitet viktigere, på bekostning av arbeidsplasser.

Analysen har vist at kommuner med *høy netto utpendling* har en tendens til å være mer attraktive enn kommuner med netto innpendling. En forklaring kan være at kommuner med underskudd på arbeidsplasser kan sies å ha overskudd på folk. Dette overskuddet har kommunen opparbeidet seg over tid, kanskje nettopp fordi det er attraktivt å bosette seg der.

Rælingen er en kommune som har et stort avvik mellom faktisk og forventet nettoflytting. I analysen har man funnet at 70 % av variasjonene mellom kommunene når det gjelder nettoflytting kommer fra ovennevnte forklaringsforhold (befolkningsstørrelse, arbeidsmarkedsintegrasjon, kafetetthet, boligbygging, innvandring og nettoppendling). Resten skyldes såkalt uforklart attraktivitet. Bare syv kommuner i hele landet har en større uforklart attraktivitet enn Rælingen.

Næringsanalyse – økonomiske nøkkeltall

Nyetableringer

Etableringsfrekvensen³ i Akershus har vært høyere enn landsgjennomsnittet de siste årene. *Rælingen* kommune hadde høyest etableringsfrekvens av kommunene i Akershus både i 2005 og 2006. *Rælingen er nr 4 i hele landet siste fem år når en ser på gjennomsnittlig etableringsfrekvens.*

Rælingen hadde nesten en dobling av antall nyetableringer fra 2005 til 2006 (fra 60 til 117). Dersom en ser antall nyetableringer i forhold til innbyggertallet, ligger det langt under snittet for Romerike, dvs at den store økningen sier noe både om utgangspunktet og om potensialet.

Rælingen ligger i kategorien ”beste regioner” i Akershus når en ser på forholdet mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens (ut fra noen definerte forklaringsvariabler). De fleste kommunene i Akershus har ikke så høy etableringsfrekvens som de burde hatt, ut fra forventninger og gitt de positive forutsetningene. Akershus er det fylket som har størst negativt avvik mellom forventet og faktisk etableringsfrekvens, sett i forhold til bransjestruktur og folketallsutvikling. En forklaring kan være at befolkningen drar nytte av å være bosatt i et stort arbeidsmarked og at tilbøyeligheten til å etablere egen bedrift er svakere enn mange andre steder. Nedre Romerike ligger dårligst an i Akershus i forhold til forventet verdi.

Rælingen er kommunen som ligger klart høyest i Akershus i forhold til forventet etableringsfrekvens. Nyetablerte bedrifter er som oftest små, og betyr ikke så mye for sysselsetting og produksjon på kort sikt. Men innovasjon, utvikling og nye mennesker

---

³ Etableringsfrekvens: indikator for etableringsvirksomhet ut fra registreringer av nye foretak i Enhetsregisteret i prosent av eksisterende foretak

bringes ofte inn i næringslivet gjennom de nye bedriftene. Unge bedrifter vokser dessuten raskere enn gamle. Den langsiktige virkningen av nyetableringer blir dermed viktig.

Lønnsomhet

Næringslivet i Akershus har hatt bedre lønnsomhet⁴ enn landsgjennomsnittet i alle årene fra 1998. Forskjellen mellom andel lønnsomme foretak i fylket og landsgjennomsnittet har imidlertid minnet de siste årene. Akershus er tredje mest lønnsomme fylke de siste fem årene. Alle regionene i Akershus er rangert ganske høyt i landssammenheng.

Rælingen kommune hadde høyere andel lønnsomme foretak enn både Akershus og Nedre Romerike i 2005 og i 2006. Rælingen er nr 27 i landet siste fem år når en ser på andel foretak med positivt resultat. Rælingen er femte beste kommune i Akershus i 2006.

Bransjestruktur er den viktigste faktoren for å forklare variasjoner i lønnsomhet. Høy etableringsfrekvens er negativt og skyldes antakelig at nyetablerte bedrifter ofte har underskudd de første årene. For Rælingen sin del er det derfor spesielt interessant med god score på lønnsomhet.

Rælingen ligger i kategorien ”nest beste regioner” i Akershus mht forholdet mellom faktisk og forventet lønnsomhet (ut fra noen definerte forklaringsvariabler).

Vekst

Andel vekstforetak⁵ i Akershus lå omtrent på landsgjennomsnittet i 2000-01, men har senere hatt en mindre andel vekstforetak enn landet ellers. Alle regionene i Akershus har lavere andel vekstforetak enn landsgjennomsnittet, og Nedre Romerike har lavere andel enn gjennomsnittet og er blant de dårligste regionene på Østlandet.

Rælingen ligger blant nederste halvdel av kommunene i fylket i 2006, men har en forbedring fra 2005 til 2006. Rælingen er nr 237 i landet siste fem år når en ser på andel vekstforetak. Oslo og de mest sentrale kommunene i Akershus er blant kommunene med lavest andel vekstforetak.

Lønnsomhet og vekst har en sterk statistisk sammenheng. Dette ser ut til å gi en positiv utvikling for Rælingen.

Næringstetthet

Nedre Romerike har lavere næringstetthet⁶ enn flertallet av regionene på Østlandet. Det er stor spredning i Akershus. Fylket omfatter både kommuner med høyest og lavest næringstetthet i landet. Små geografiske avstander og grei topografi gjør det mulig å

---

⁴ Lønnsomhet: andel av foretak med positivt resultat før skatt.

(Metoden gjør at store og små foretak teller likt, og vil derfor vise regionale forskjeller.)

⁵ Vekst: indikator for vekst er her andel foretak med omsetningsvekst høyere enn konsumprisindeksen.

(Metoden gjør at store og små foretak teller likt).

⁶ Næringstetthet uttrykker hvor mye privat næringsliv det er i et område, her målt ved antall arbeidsplasser i privat næringsliv i forhold til folketallet.

pendle mellom kommunene. *Rælingen* kommune har lavest næringstetthet av kommunene i Akershus i 2005 og i 2006 og ligger også lavest i landet.

FoU-virksomhet - SkatteFunn-frekvens

Både Akershus og Nedre Romerike ligger langt under landsgjennomsnittet når det gjelder FoU-frekvens⁷. I Akershus er det fem kommuner med høyere FoU-frekvens enn landsgjennomsnittet, blant annet *Rælingen*. *Rælingen* er nr 4 i fylket og nr 183 i landet i 2005.

Samlet næringsindeks

Kommunene er også rangert etter et samlet mål på næringsutviklingen i et område. *Rælingen* er der rangert som nr 141 i landet de siste fem årene (2002-06), dvs at kommunen er blant den beste tredjedelen (så vidt) av landets kommuner. *Rælingen* ligger i kategorien "nest beste regioner" i Akershus i 2001-05.

Næringsstruktur

Handel er største bransje i Akershus. Helse- og sosialtjenester, forretningsmessig tjenesteyting og transport er også bransjer med mange ansatte i fylket. Industrien betyr mindre i Akershus enn i de fleste andre fylker.

Luftfart er den bransjen som har høyest lokaliseringkvotient⁸ av bransjene i Akershus i 2005. Imidlertid har utviklingen (endring i perioden 2001-05) vært langt mer negativ i Akershus enn ellers i landet. Framtidsrettede bransjer som forskning, data, post og tele er relativt store i Akershus. Forskning og data har imidlertid hatt en bedre utvikling (endring i lokaliseringkvotient) i andre deler av landet de siste årene.

Akershus er et fylke hvor handelsnæringen er litt mindre i forhold til folketallet enn landsgjennomsnittet. Seks kommuner i fylket har en positiv andel sysselsatte innen handelsnæringen sett i forhold til folketallet, noe som vanligvis vil indikere at kommunene fungerer som handelssentrum for omkringliggende områder. *Rælingen* er den kommunen med lavest andel sysselsatte i detaljhandel i prosent av folketallet i 2005 (-3,4 %). Om lag halvparten av kommunene i fylket har en positiv endring i andelen i perioden 2000-05. Den andre halvparten har en negativ endring, herav ligger *Rælingen* med -0,3 %. Analysen viser til at handelsnæringen er lite konkurranseutsatt, og at konkurransen i stor grad er et nullsumspill mellom kommunene.

---

⁷ FoU-frekvens: her målt ved godkjente skattefunn-prosjekter. Finansieringsordning for FoU i små og mellomstore bedrifter / indikator for næringslivets investeringer i forskning og utvikling.

⁸ Lokaliseringkvotient: bransjens andel av sysselsettingen i et område delt på bransjens andel av sysselsettingen i landet.

Kommunale utfordringer og planer

I dette kapitlet beskrives de mest sentrale lokale rammer og planer med betydning for kommunens næringsrelaterte arbeid.

Kommuneplan for Rælingen – sentrumsutvikling

I Kommuneplan for Rælingen 2006-17 er tettstedsutvikling et innsatsområde i planperioden. Det er satt som en målsetting at Rælingen skal utvikle et sentrumsområde som bidrar til trivsel, aktivitet og identitet. Området Marikollen-Fjerdingby-Bjørnholt har et stort potensial for videreutvikling. Det er viktig å se på helheten i området i arbeidet med å utvikle et godt tettsted. Området bør inneholde en kombinasjon av offentlige tjenestetilbud, næringsvirksomhet og boliger. Tilrettelegging for næring i og rundt området vil være viktig for å gi området mangfold og stimulere utviklingen. Bygninger i området med kombinert bruk bolig/offentlig virksomhet/smånæring vil kunne bidra til aktivitet store deler av døgnet og gi stimulans til stedet som møtested.

I planarbeidet skal det vurderes innarbeidet et område for næringsvirksomhet nedenfor Rv 120 ("Bjørnholt øst"). Området er i kommuneplanen markert med skravur, noe som angir at området skal tas med i en helhetlig kommunedelplan sammen med området på vestsiden av riksveien. Området er tatt med for å vurdere muligheter for næringsvirksomhet som kan være naturlige å innlemme i sammenheng med et sentrumsområde. "Grønn strek" i kommuneplanen er trukket tilsvarende i kanten av området.

Vurderinger knyttet til type næringsliv, utnyttelsen av området og hvor stor del som bør nyttes til næringsformål kontra eventuelt boligformål, vil være en del av kommunedelplanarbeidet. I dette ligger bla behovet for å begrunne ønsket om og behovet for næringsvirksomhet i området.

Rådmannen har anbefalt at kommunens engasjement i forhold til næringsutvikling de nærmeste årene først og fremst knyttes til arbeidet med utvikling av sentrumsområde på Fjerdingby. Det vil være ressursmessig håndterbart samt bidra til at flere av kommuneplanens målsettinger kan realiseres. Næringsvirksomhet i dette området vil kunne sees i sammenheng med målsettinger knyttet til stedsutvikling og tilhørighet.

Landbruksplan i Rælingen - innsats for ny verdiskapning

I Landbruksplan for Rælingen 2006-17 er ny verdiskapning en av tre hovedstrategier. Ny verdiskapning i, og i tilknytning til, landbruket er relatert til nærhet til marked og store befolkningssentra. Reiseliv, naturopplevelse og bioenergi er løftet fram som satsingsområder for landbruksnæringen.

Bruk av skogvirke som bioenergi kan være en nisje for skogbruket i Rælingen. Det er et potensial for bruk av biobrensel til vannbåren varme i fjernvarmeanlegg for boligfelt, industri eller større bygninger. Dette vil kunne gi både lokal næringsutvikling samtidig som det har fordeler i forhold til energibruk.

Riding og hestehold er en næring i kraftig vekst. Jordbruksrelaterte tjenester (fôr, beitehold, landbruksmaskiner med mer) vil kunne være en potensiell mulighet i tilknytning til næringen.

Det har vært et ønske om å etablere egne gårdsbutikker i Rælingen. Rælingen med Øyeren er et reiselivsrelatert objekt med tanke på servering og turmuligheter. Øyeren med dens store fiskeressurser ses på som en mulighet for matråstoff fra kommunen. Kulturminner og kulturmiljøer kan utnyttes i forhold til lokalsamfunnsutvikling og verdiskaping.

Landbrukets nærhet til historie og kultur, vil kunne skape tjenester rettet mot skole, helse og fritid. Grønn omsorg og "Inn på tunet" tjenester er et satsingsområde innen dette der landbrukets kunnskap kan bidra i et partnerskap. Den brede kompetansen samt det utstyret mange bønder har, kan også gi basis for tilleggsnæring som bla trefelling og snøbrøyting.

Rådmannen har anbefalt at kommunens engasjement i forhold til næringsutvikling de nærmeste årene følger opp målsettinger knyttet til ny verdiskaping i landbruket. Denne type næringsvirksomhet vil kunne være naturlig å satse på for en kommune som Rælingen, og vil kunne ha ringvirkninger mht lokalsamfunnsutvikling.

Aktuelt pågående planarbeid

Det pågår for tiden arbeid med næringsutvikling knyttet til kommunedelplan for Fjerdingby og reguleringsplan for Bårlijordet. Dette betyr at det for tiden er arbeid i gang knyttet til begge de to områdene som ligger inne i kommuneplanen som framtidige byggeområder til henholdsvis næringsformål og sentrumsformål.

Planprogram for kommunedelplan Fjerdingby ble fastsatt av kommunestyret 12.3.2008. Programmet gir intensjoner for nærings- og sentrumsutviklingen i området. Den type næringsutvikling som ønskes i området er knyttet til sentrumsfunksjoner - handel og smånæring av typen som kan bidra til stedets attraktivitet som møteplass, nærhet til daglighandel og bidrag til mindre transport.

Reguleringsplan for Bårlijordet ble 1.gangsbehandlet av planutvalget den 10.11.2008. I et alternativ i forslaget fra utbygger er det planlagt 4 bygg med totalt 13000 m2 bruttoareal, fordelt på 60 % kontor og 40 % lager. Reguleringsplanen forventes sluttbehandlet i februar 2009.

Spørreundersøkelse til næringslivet lokalt og regionalt

Kommunen foretok en spørreundersøkelse til utvalgte deler av eksisterende næringsliv som et ledd i oppfølgingen av politisk sak (KST 07/35) og som ledd i arbeidet med planleggingen av Fjerdingby-området. Spørsmålene i undersøkelsen gjelder dels ønsker om etablering i område Bjørnholt og dels andre spørsmål knyttet til lokalisering, utvidelser med mer. Undersøkelsen ble utført samtidig med at planprogrammet for

kommunedelplan Fjerdingby var ute til offentlig ettersyn.

Det kom inn 17 svar på undersøkelsen. Undersøkelsen var sendt til ca 260 virksomheter i kommunen i tillegg til kunngjøringen til alle over nettet. Blant de 17 som har svart, er det 7-9 som har gitt uttrykk for ønsker om å vurdere Bjørnholt som etableringssted for virksomheten. Dette er Aktivum Rælingen AS, Arnes Lavpris AS, Sissels Hage, Skjetten Fysioterapi, Marikollen Trim og Fysioterapi, Monic Yachting AS, Sa Jo Logistikk AS, Vakre Rom AS og Ketil Moen Spesial AS.

På spørsmål om hva slags servicebedrifter, handelsfunksjoner og næringsvirksomheter som anses ønskelige i sentrumsområdet, er det spesielt spisesteder, frisør, blomster, lege og tannlege som nevnes. Treningscenter, kultursenter/torg, klær, banktjenester, vinmonopol og apotek nevnes også av noen.

På spørsmål om hvilke fortrinn et sentrumsområde i egen kommune har i forhold til sentrumsområder i våre nabokommuner, nevnes spesielt tilgjengelighet/nærhet, tidsbesparelser, tilhørighet/samlingssted, mindre handelslekkasje og muligheter for bedre infrastruktur.

Administrasjonen har også, uavhengig av spørreundersøkelsen, mottatt henvendelser fra interessenter/prosjektutviklere som ønsker å vurdere etablering av bakeri/konditori og av apotek/apotek kombinert med andre tjenester i et helsehus. Det er også kommet ønsker om etablering i et eventuelt helsehus fra Dovre Legesenter og fra virksomheter i kommunen innenfor helseområdet.

Regionale utfordringer og planer

Nedenfor gjennomgås noen av de utfordringer og føringer som ligger i strategiske regionale styringsdokumenter.

Fylkesdelplan Romerike møter framtida

Romerike blir i stadig større grad en del av Oslo storbyområde. Det skjer en stadig økende integrering til ett bolig- og arbeidsmarked mellom Romerike og Oslo. Romerike preges av omfattende pendling på kryss og tvers. Dette skyldes i hovedsak gode kommunikasjoner og utvidelse av det felles bolig- og arbeidsmarkedet. Det vil bli viktig med lokalisering av arbeidsplasser langs akser med svært godt kollektivtilbud for å unngå en for stor biltrafikk.

Hovedstadsregionen hadde i perioden 1995-2000 landets sterkeste vekst i antall arbeidsplasser. Veksten har i stor grad kommet i sentrale og urbane strøk og i særlig grad er det de nye næringene som vokser her (kunnskapsbaserte næringer).

Arealstrategier i *Akershus fylkesplan* uttrykker at kontorarbeidsplasser og service skal lokaliseres i kollektivknutepunktene og at industri og logistikk skal etableres nær hovedtransportårene. *Fylkesdelplan Romerike møter framtida* (Regional utviklingsplan for Romerike 2005-25) uttrykker nærmere strategier for utviklingen. Romerike har muligheter til vekst i kunnskapsintensive næringer. Det pekes på to områder som har et slikt potensial i seg; Kjeller – Lillestrøm – Ahus og Gardermoen – Jessheim. Logistikk- og distribusjonsvirksomhet bør samles i noen utvalgte områder som får høy utnyttelse av arealene. Næringsområdene langs E6-korridoren bør reserveres for areal- og transportintensive virksomheter. Handels-, kontor- og servicevirksomhet anbefales lokalisert til knutepunkter og områder med god kollektivdekning.

Strategisk næringsplan for Nedre Romerike

Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR) tok i 2005 initiativ til å utarbeide en felles næringsplan for regionen gjennom en samarbeidsprosess med blant annet kommunene.

Strategisk næringsplan for Nedre Romerike trekker opp mål og strategier for næringsutvikling. Den første planen ble vedtatt i 2005. Planen tar utgangspunkt i at Nedre Romerike trenger et sterkt, samlet og nyskapende arbeids- og næringsliv som kan øke verdiskaping og sysselsetting i regionen. Innholdet i det framtidige arbeid med næringsutvikling skal skapes i et nært og forpliktende samarbeid mellom offentlige aktører og privat næringsliv. Næringsplanen består av en strategisk del og et handlingsprogram.

Kommunene bes legge til grunn at Nedre Romerike er ett felles bolig- og arbeidsmarked og at planen som er utarbeidet har et regionalt fokus.

Planen trekker opp tre hovedstrategier for å realisere ambisjonen for næringsutvikling i regionen

- Sterke nettverk for utvikling og nyskaping
- Bedre politisk samhandling
- Merkevarebygging og profilering

Planen ble revidert i 2007. Den reviderte planen satser på en spissing og videreutvikling mot utvalgte næringer. Det vektlegges å satse på klynger som allerede står sterkt eller som har et potensial, og at verdiskaping skal komme som en følge av kunnskap, kompetanse og beliggenhet.

Andre planer av betydning

Her nevnes ytterligere en plan som har vært under arbeid de siste årene.

I *Regional strategi for landbruksbasert næringsutvikling i Oslo og Akershus 2005-2008* er hovedmålet ”å øke lønnsom verdiskaping på bærekraftig og miljøvennlig forvaltning av landbrukets ressurser”. Dette har gitt Bynært Landbruk Pluss og virkemiddel som skal stimulere til etablering av produksjonsklynger og nettverk i regionen.

Kommunens rolle i arbeid rettet mot næringslivet

Kommunens rolle og engasjement i forhold til næringsutvikling er et tema som har vært debattert en del de siste årene på flere hold.

Det er et økende samarbeid om utviklingsspørsmål innen SNR, både generelt og knyttet til arealutvikling, samferdsel og næringsspørsmål. Det er de siste årene utført en del arbeid gjennom regionalt samarbeid. Arbeidet har styrket kommunens eget engasjement og bidrar til å utvikle kommunens rolle innenfor næringsutvikling.

Hjemmesider på nettet med informasjon om næringsarealer

I november 2006 ble arbeidet med hjemmesider på nettet med informasjon om næringsarealer på Nedre Romerike klare. Hjemmesidene er utarbeidet i et fellesskap mellom SNR og kommunene som en del av prosjektet næringseffektive kommuner. Prosjektet er forankret i Strategisk næringsplan for Nedre Romerike. Målet med sidene er at det skal være lettere å finne frem til nyttig informasjon for den som sysler med planer om etablering av næringsvirksomhet i regionen.

Hjemmesidene skal presentere kommunene sine områder for eksisterende og ny næringsvirksomhet. Dette inkluderer beskrivelser av områdene, lenker til kart og foto samt navn og lenker til kontaktpersoner og steder hvor man kan få ytterligere informasjon. Sidene har også relevant informasjon rettet mot bedriftsetablerere. I tillegg presenteres kommunene med faktainformasjon og generell omtale.

På naeringsarealer.no vil man finne informasjonen. Hjemmesidene er tilgjengelige via SNR sin nettside og via de enkelte kommunene sine nettsider.

Rådmannen anser de nye hjemmesidene som en viktig del i arbeidet med forbedret informasjon og med økt fokus på kommunens rolle som næringsvennlig kommune.

Drøftingsnotat om roller og oppgaver i næringspolitikken

SNR har utarbeidet et drøftingsnotat om roller og oppgaver i næringspolitikken som en del av prosjektet næringseffektive kommuner. Prosjektet er forankret i Strategisk næringsplan for Nedre Romerike. Hensikten med notatet er å trekke fram sentrale oppgaver i næringspolitikken og å drøfte oppgaver og rollefordeling mellom aktører. I notatet beskrives arbeidet med næringspolitikk i kommunene de senere år og det gis en beskrivelse av næringsstrukturen. Deretter presenteres vedtatte ambisjoner og mål for den regionale satsingen på området. Dokumentet skisserer sentrale næringsoppgaver og viktige næringsaktører. Til slutt ligger en konklusjon med anbefalinger knyttet til de enkelte oppgaver og et forslag til vedtak med programstyrets anbefaling til arbeidsdeling mellom SNR og kommunene. Kommunene anbefales dessuten å utpeke en administrativ person som gis et dedikert ansvar for næringsarbeidet i den enkelte kommune.

Det er først og fremst fysisk tilrettelegging for næringsvirksomhet som har vært vektlagt i

kommunen. Kommunens rolle i arbeidet med næringsutvikling må sees i forhold til andre aktørers virksomhet på feltet. Formidling, veiledning osv til bedrifter og nyetablerere bør først og fremst dekkes gjennom organisasjoner som Innovasjon Norge og Etablerer-sentrene, ved informasjon på nettet med mer.

Rådmannens erfaring med ulike kommuners holdning til rolle i forhold til næringsarbeid, er at det først og fremst er kommunens rolle som tilrettelegger av arealer og generell planlegger av kommunen som lokalsamfunn som er sentral.

Rælingen kommune har utpekt plan- og bygningssjefen som kontaktperson i forhold til henvendelser fra utbyggere og etablerere mht informasjon om arealer og lokaler, reguleringsarbeid og kartverk. Kommunens arbeid i forhold til næringsutvikling for øvrig vil begrense seg til overordnet planarbeid; spesielt gjennom deltakelse i regionale fora og gjennom kommuneplanleggingen, herunder arbeidet med kommunedelplan Fjerdingby.

Kommunens innsats rettet mot næringsutvikling

Næringsutvikling kan ha ulike hensikter og mål

Næringsutvikling kan ha en egenverdi og være en målsetting knyttet til generell og bred næringsutvikling i forhold til et mangfold i bransjer/bedrifter og/eller i forhold til et stort omfang på antall arbeidsplasser.

Næringsutvikling kan ha en mer spesifikk hensikt slik som ved sentrumsutvikling. Planprogrammet for Fjerdingbyplanen beskriver arbeidet med næringsutvikling inn mot en sentrumsutvikling. Omfang og art av næringsliv i området må ha dette som utgangspunkt i planarbeidet.

En målsetting kan også være av mer økonomisk art i forhold til kommunaløkonomisk virkning. En målsetting som først og fremst har til hensikt å gi en økonomisk effekt for kommunen har et regionalt aspekt ved at kommunene vil konkurrere om å tiltrekke seg virksomheter.

Kommunen finansierer sin drift gjennom skatt fra arbeidstakere og næring, rammetilskudd fra staten, andre øremerkede tilskudd fra staten og gebyrer på ulike tjenester til innbyggere og næringsliv.

For kommunene totalt sett utgjør skatt fra selskapsskatten om lag 2,9 % av kommunenes frie inntekter (Kilde: KS). Dagens regjering legger opp til at skatt fra selskaper vil bortfalle som del av finansieringssystemet for kommunene. Det er politisk uenighet nasjonalt om skatt fra næringslivet egner seg som finansiering for kommunal drift. Dette gjør at ordningen ble avvirket for om lag 10 år siden, deretter gjeninnført for budsjettåret 2005 og blir nå avvirket igjen fra 2009. For finansieringen av driften i 2009 har selskapsskatten derfor ingen betydning, men det er risiko for at den kan gjeninnføres på et senere tidspunkt. For å innrette seg robust i forhold til inntektsforutsetninger, er det derfor hensiktsmessig å se det som gunstig med et godt næringsliv.

Næringsvirksomheter i kommunen bidrar med gebyrfinansiering av enkelte tjenester, først og fremst vann, avløp og renovasjon (VAR). Det er stordriftsfordeler innenfor disse tjenestene, blant annet fordi en vesentlig del av utgiftene er kapitalkostnader knyttet til kapasitetsutbygging både i sentrale anlegg (vannverk, rense- og behandlingsanlegg/deponi) og i distribusjonsanlegg (ledninger). Næringsliv bidrar derfor i betydelig grad til å utnytte kapasitet i anlegg og dermed utnyttelse av investeringer. Isolert sett vil dette innebære mulighet for lavere gebyrer for kommunens innbyggere dersom næringsliv bidrar til finansiering av fellesanlegg.

I tillegg til VAR-området er også kart, oppmåling og byggesak tjenester som i stor grad er gebyrfinansiert. Disse tjenestene er aktivitetsavhengige, som til dels er styrt av kommunens areal- og vekstpolitikk. I tillegg må det antas at aktiviteten også er avhengig av hvor stort næringsliv som er i kommunen og dermed utviklingsbehovet dette næringslivet har. Med lite næringsliv tilsier det lavere aktivitet pr innbygger i forhold til disse tjenestene enn kommuner med mye næringsliv. Dette innebærer at kommunen får smådriftsulempet og må enten bruke en større andel av frie inntekter til å finansiere kart-, oppmålings- og byggesaksvirksomheten eller ta høyere gebyrer.

Rælingen har høy arbeidsmarkedsintegrasjon og er del av et felles bo- og arbeidsmarked
Næringsutviklingen i Rælingen må sees i sammenheng med hele Oslo-området som et felles bo- og arbeidsmarked. Rælingen ligger i pendleromlandet til Oslo. Store arbeidsmarkedsregioner gir større valgmuligheter både for arbeidstakere og arbeidsgivere og er mer robuste. Stor grad av pendling innenfor en byregion representerer derfor et velferdsgode. Næringslivet blir også i økende grad globalisert og spesialisert.

Arbeidsmarkedsintegrasjon er en viktig forklaringsfaktor for flyttestrømmene. Høy arbeidsmarkedsintegrasjon er positivt for innflytting, da det gir innbyggerne større pendlingsmuligheter og flere muligheter for valg av arbeidsplasser. Rælingen, Lørenskog, Skedsmo og Oppegård er de kommunene i landet med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon. Analyser viser at arbeidsmarkedsintegrasjonen øker i nesten alle landets kommuner og viser at befolkningens tendens til å pendle mellom kommuner er økende. Dette vil i så fall bety at sammenhengen mellom arbeidsplasser og bosetting svekkes. Dermed blir attraktivitet viktigere, på bekostning av arbeidsplasser.

Kommunens innsats for å stimulere til utvikling og stedsattraktivitet

Analyser viser at det å sikre gode kommunale tjenester, god kommunal infrastruktur og ha et godt omdømme er blant de sentrale forhold som også en næringsvennlig kommune må tilstrebe. Dette handler bla om å skape kommunal attraksjonskraft. I gjeldende kommuneplan ligger det mye innsats knyttet til stedsutvikling og det å bygge videre på kommunens mange gode fortrinn og kvaliteter.

Rælingen skal ta vare på og forsterke de kvaliteter og det særpreg som gjør kommunen til en god bokommune og en grønn kommune. Det skal tilrettelegges for gode kulturaktiviteter, fysisk aktivitet, flere turveger, gode boområder, tilgjengelighet for alle, god folkehelse, flere møteplasser og økt tilhørighet til kommunen. I tillegg har kommunen

nedfelt næringsstrategier, som også er en vesentlig del av en oppfølging mht å utvikle kommunens rolle som samfunnsutvikler.

En god utvikling på Fjerdingby og i Marikollen vil kunne gi kommunen økt attraktivitet og vil også kunne gi mulighet for ringvirkninger på lengre sikt i form av interesse for etablering og bosetting i kommunen.

Rådmannen vil også nevne at kommersielle interesser eventuelt vil kunne komme som følge av sentrumsutvikling og aktiviteter/videreutvikling av Marikollen som idretts- og kulturarena. I Fjerdingby-planen er Marikollen tatt med som en del av en overordnet plan for hele området. Befolkningsgrunnlaget for skiidrettsaktiviteter i Marikollen strekker seg langt utover kommunens grenser. Det kan bli være grunnlag for etablering av et overnattings- og/eller serveringssted, eventuelt et hotell, i området.

Det er viktig å tilrettelegge for og skape et grunnlag for ringvirkninger og synergieffekter i utviklingen framover. Utvikling av et sentrumsområde kombinert med videreutvikling av aktiviteter i Marikollen vil samlet kunne bidra til private utbyggings- og næringsinteresser i området.

Næringsstrategier i Rælingen

Strategiene skal bygge på og bidra til å styrke arbeid knyttet til kommunens målsettinger om miljø, bærekraftig utvikling og stedsutvikling. Videre skal strategiene bidra til å styrke og videreutvikle eksisterende næringsliv.

Rådmannen mener strategiene vil bidra til å styrke kommunen i sin rolle som samfunnsutvikler samt at strategiene vil gi et godt og tilstrekkelig engasjement i forhold til næringsutvikling de nærmeste årene for Rælingen.

- Utvikle et sentrumsområde som kan bidra til trivsel, identitet og aktivitet med næring som en viktig del for utvikling av stedet.
- Tilrettelegge og stimulere til etablering av handel i sentrumsområder som beriker stedene som møteplass.
- Tilrettelegge og stimulere til utvikling av arbeidsplasser som gir innbyggere nærhet til daglighandel og bidrar til mindre transport.
- Arbeide for ny verdiskaping i landbruket med basis i ressurser som finnes i vann, skog og landskap og med basis i den kompetansen som finnes i landbruket.
- Sikre at det arbeides gjennom hele utdanningsløpet for barnas langsiktige utvikling til aktivt samfunnsbidrag og arbeidsliv. Elevene skal få tilbud om å delta i ungt entreprenørskap og etablere ungdomsbedrifter og derigjennom stimuleres til kreativitet og senere næringsetablering.
- Kommunen har god og lett tilgjengelig informasjon om ledige næringsarealer/-lokaler gjennom sin hjemmeside på nettet.
- Kommunen har en fast kontaktperson som utbyggere og etablerere kan få informasjon om næringsarealer/-lokaler fra.
- Kommunen vil være offensiv på forholdet mellom næringsutvikling og arealdisponering ved å ta utgangspunkt i at næringsarealer skal være behovsbaserte, attraktive, egnede og sentrumsnære.
- Kommunen vil se eget utbyggingsbehov i sammenheng med andre interesser gjennom eie- og leieforhold og derav bidra til synergieffekter med handel og arbeidsplasser.
- Kommunen deltar i fora der nærings spørsmål tas opp som del av felles utfordringer knyttet til vekst, utbygging og utvikling i regionen.

- Kommunen deltar i samarbeidsalliansen Oslo-regionen og i et felles regionalt arbeid gjennom SNR for bedre politisk samhandling på Nedre Romerike knyttet til næringsutvikling.
- Kommunen har sluttet seg til hovedtrekkene i Strategisk næringsplan for Nedre Romerike samt er bevisst på at kommunen inngår i et felles bo- og arbeidsmarked, blant annet preget av et spesialisert og kompetansekrevende arbeidsliv, korte avstander og naturlig pendling.
- All næringsutvikling skal sørge for å ivareta hensynet til miljøet og en bærekraftig utvikling.